

DACTILO-PICTURA O TEHNICĂ EFICIENTĂ LA PREȘCOLARI ȘI ȘCOLARII MICI

Prof. ChiosaViorica / Prof. Grosu Gabriela
Grădinița cu P.P. Nr.17.Vaslui

Creativitatea este considerată drept însușire universal-umană ce apare ca dispoziție de a crea, existentă în stare potențială la toți indivizii și la toate vârstele, strâns legată de mediul lor socio-cultural. Activitatea creatoare se caracterizează prin noutate, originalitate, valoare, armonie, utilitate socială și aplicabilitate. Deschiderea procesului de învățământ spre învățarea creativă, oferirea unui mediu educațional favorabil, dezvoltă potențialul creativ al tinerei generații, pentru a-l transforma în timp în creativitate inovativă și inventivă.

Copilul este “prin natura sa un creativ”, iar tendințele sale creative se pot manifesta în diverse domenii: construcții, modelaj, activități artistice, plastice.

Pedagogia modernă se pronunță în favoarea amplificării raportului copil-artă, astăzi mai mult decât oricând, creativitatea a încetat de a mai fi un “har”, un privilegiu, ea devine dimensiunea definitorie a membrilor societății.

Preșcolăritatea este vârsta la care poate fi stimulat potențialul creativ al copilului, neevidențiat sau neexprimat încă, prin cunoașterea și stimularea aptitudinilor, prin mobilizarea resurselor latente, prin susținerea manifestărilor creatoare printr-o motivație intrinsecă, cultivându-se interesele cognitive, perseverența, imaginația, originalitatea, aptitudinile artistice.

“Produsele creative ale preșcolărilor” exprimă nevoile, dorințele, trăirile lor afective care stau la baza combinărilor creative, dar și specificul și nivelul de dezvoltare a potențialului creator.

În urma unor îndelungate cercetări și experimentări s-a constatat că la copiii preșcolari și chiar la școlarii mici, dactilo-pictura dă rezultate eficiente. Stimulându-le posibilitățile de exprimare artistică, prin metode, mijloace și materiale cât mai accesibile, mai variate și mai bogate în expresie, copiii realizează în dactilo-pictură legile de bază ale unei lucrări artistice, ale unei compoziții. Aceasta a devenit pentru preșcolari o formă de comunicare a unei bogății de reprezentări, de simboluri, de semnificații, de sentimente și gânduri.

Prin simbolurile grafice reflectate în dactilo-pictură, prin libertatea în alegerea temei, copiii preșcolari transpun în culoare bogăția informațiilor de care dispun și cu care operează, dau libertate memoriei cromatice, figurative și afective. În dactilo-pictură li se dă posibilitatea să-și aleagă tema, apoi sunt îndrumați să-și aleagă materialul (foaie de hârtie, faianță, lemn, pietre) și să se gândească ce ar dori să picteze pe suprafața aleasă. Procedând astfel îi ajutăm pe copii să picteze pe suprafețe variate ca dimensiune, de la 20x20 cm până la 0,70x100cm, variate ca fond de culoare și materiale, cultivându-le sensibilitatea artistică, deoarece ei combină culori, imagini, reușind de cele mai multe ori să redea teme deosebit de interesante. În aceste activități copiii redau imagini acumulate din mediul înconjurător – diferite obiective cunoscute de ei, aspecte din natură, din munca oamenilor, scene din basme și povești, figura umană în întregime, portretul fiind tema preferată a creației infantile. Prin contactul mâinii direct cu hârtia, copiii încep de la grupa mică să știe cum să-și dozeze efortul de apăsare, ating ușor hârtia cu mișcări fine ale degetelor și ale mâinii întregi. Astfel, copilul își însușește deprinderi motrice a căror funcționalitate se reflectă în pregătirea scrisului, în vederea integrării cu succes în clasa I, realizându-se continuitatea între învățământul preșcolar și primar.

În dactilo-pictură copiii pot folosi toate cele cinci degete ale mâinii drepte pentru anumite teme: pentru pictat suprafețe mai mari care redau cerul, pământul, marea, ei se pot ajuta de trei degete – arătătorul, mijlociul și inelarul – imprimându-le o mișcare circulatorie, astfel întind cu rapiditate culoarea. Folosind această tehnică mâna copilului capătă o mare flexibilitate, o mai mare siguranță, iar mușchii mici ai mâinii se dezvoltă și se întăresc. Cu degetul arătător se poate trasa linia pământului de la stânga la dreapta, copacii, tulpini ale florilor, fire de iarbă, cu degetul mare

(gros) are posibilitatea să întindă orice culoare dând lucrărilor o expresie de fluiditate, cu degetul mijlociu se pot picta frunze, fructe din copaci, cu degetul inelar se pot picta pereții casei, blocului, cu degetul mic fumul care iese pe horn, păsările care zboară, avioane pe cer, etc.,.

Anumite teme ne permit folosirea ambelor mâini cu un impact foarte puternic asupra motricității ambelor mâini, a exersării coordonării oculo-motorii și perfecționarea activității senzoriale generale.

Teme ca: material înflorat pentru rochia mamei, covor de frunze uscate, câmp cu flori, în adâncul mării, cerul înstelat, permit folosirea ambelor mâini și influențarea motricității simetrice a acestora, realizând o dezvoltare unitară a manualității. Materialele pe care le punem la dispoziția copiilor pentru realizarea lucrărilor în tehnica dactilo-picturii sunt variate și se aleg în funcție de temă, având darul să suscite imaginația copilului și să-i mobilizeze elanul creator.

Aceste materiale pot fi:

1. hârtie – pe care se poate picta cu acuarele, guașe, tempera:

- albă
- din ziare, reviste
- cu suprafețe colorate: roșu, galben, albastru, verde, maro, alb, negru;

2. faianță – pe care se pictează cu acuarele;

3. porțelan, ceramică, lut (farfurii, cești) – se pictează cu acuarele;

4. deșeuri de marmură – se pictează cu acuarele;

5. pietre de râu – se pictează cu acuarele;

6. lemn, placaje, polistiren – se pictează cu tempera;

7. sticlă, becuri, tuburi de neon – se pictează cu tempera;

8. pânză albă sau colorată – se pictează cu tempera;

La folosirea fiecărui material în parte se va explica copiilor modul de folosire a culorilor, precum și tehnica de lucru astfel:

Pictura pe hârtie albă – impune lucrul cu culori de apă: acuarele, tempera, guașă, cu apă destul de multă, pentru a putea întinde destul de bine culorile pe hârtie.

Pictura pe hârtie de diferite culori – poate avea fonduri de culoare galbenă, verde, ocru, roșie, albastră, neagră, orange, pe aceste suprafețe se pictează cu culorile de apă tempera și guașe pentru că acoperă ușor fondurile colorate. Pentru echilibrul valorilor de culoare și armonizare este necesar să cunoaștem și să le relevăm copiilor tehnicile combinării culorilor, astfel:

- pe suprafețe cu fonduri de culoare caldă – galben, ocru, roșu, orange, vermillon – se folosesc culorile reci și anume: verde, albastru care se armonizează cu culorile calde;

- pe suprafețe cu fonduri de culoare rece – verde, albastru – se folosesc culorile calde.

Prin acest exercițiu permanent și prin contactul direct cu materialele de diferite culori, copilul preșcolar cunoaște alternanța și armonia dintre valoarea culorilor calde și reci.

Pictura pe faianță, pe porțelan, pe deșeuri de marmură, pe piatră – se lucrează cu culori de apă, acuarelele fiind materiale care au proprietatea de a acoperi aceste suprafețe de regulă lucioase, trebuie lucrate cu foarte puțină apă, folosindu-se preponderent culori calde, deoarece prin uscare și oxidare acestea își schimbă nuanțele întunecându-se. Ulterior pot fi acoperite cu un strat de lac incolor deoarece acesta fixează culorile pe materialele respective.

Pictura pe lemn – se realizează dintr-un amestec consistent, suficient de dens de tempera cu apă, pentru a nu se absorbi de fibrele lemnului, deoarece numai astfel se păstrează calitatea culorilor care pot fi aplicate prin alăturare sau prin suprapunere.

Pictura pe sticlă și metal – se întrebuințează guașă sau tempera foarte consistente, deoarece aceste suprafețe favorizează alunecarea culorii.

Pictura pe pânză – indiferent de culoarea de fond, se folosește tempera, care prin conținutul ei vâscos rămâne aplicată pe suprafața pânzei fără a pătrunde în fibrele ei.

Deosebit de utile sunt lucrările colective ale copiilor, deoarece dactilo-pictura are rolul de a potența relațiile de colaborare și ajutor reciproc între copii, începând cu fixarea temei și continuând pe tot parcursul realizării ei. Lucrarea colectivă se execută pe suprafețe plane, diferite ca dimensiuni:

0,50cm x 0,35cm; de 0,50cm x 0,70cm; 100cm x 0,35cm (cu aspecte de friză care facilitează cooperarea unui grup de copii – de la 2 până la 5 copii).

Copilul preșcolar verbalizează și comunică colegilor din colectiv conținutul ideatic al temei, precum și ce intenționează să mai includă în subiectul ales. Pe parcursul realizării lucrării colective, copii fac schimb util de păreri, se poartă discuții aprinse referitoare la modul de realizare, la culorile ce vor fi utilizate, păstrându-se totuși, după negocieri unitatea temei și paleta de culori stabilită.

Redăm succint un fragment din conversațiile dintre trei colegi de grupă și de joacă care s-au decis să redea în lucrarea colectivă tema “Strada noastră”. Exemple: Eu fac întâi pământul / Facem o casă / Eu mai am puțin la pământ / Te ajut și eu să facem mai repede / Tu să faci o altă casă / Ce faci acolo? / Încep o mașină / Acum tu să faci cerul / Unde să fac altă mașină? / Lângă casă, uite aici / O fac eu, nu te mișca / Eu te aștept să pictezi / Eu pictez apoi soarele cu galben, etc.,.

Așadar, lucrările colective favorizează crearea relațiilor de adevărată colaborare și ajutor reciproc, de motivare însoțită de apreciere, de transmiterea și de îmbogățire a cunoștințelor și a experienței acumulate de către fiecare copil. Acum au posibilitatea de a se orienta în spațiu, de a-și organiza și gestiona spațiul de lucru finit al foii de hârtie pentru a-și asambla și încadra compoziția în funcția de tema aleasă, care poate fi restrânsă, extinsă, modificată parțial în funcție de reprezentările copiilor, dorințele lor și capacitățile artistice de realizare.

Prin comunicare și verbalizare intensă lucrarea capătă unitate de concepție asupra temei, a cromaticii, făcându-se permanent apel la capacitatea de receptare și asimilarea a experienței perceptive și cognitive anterioare a copiilor și la reprezentările bogate ale acestora.

Dactilo-pictura, desenul și pictura ocupă astfel un loc primordial în modalitățile de exprimare și manifestare a creativității preferate de copil, alături de limbaj, cântec, dans. Dacă în această activitate am pornit de la experiențe de observare a formelor, a culorilor, a mișcărilor, desfășurând-o într-un mediu permanent stimulat, am ajuns la achiziția unor deprinderi instrumentale și tehnici de expresie plastică, determinându-i să devină “sensibili la frumos”.

Efectele formative pe termen lung ale acestor achiziții din dactilo-pictură activează funcțiile cognitive, dar determină și o puternică dezvoltare a sensibilității estetice, a imaginației, expresivității și creativității.

Bibliografie:

Roșca, Al., Creativitatea, Colecție, Orizonturi, Editura Enciclopedică Română, București, 1972;

Roco, M., Creativitatea și inteligență emoțională, Editura Polirom, București, 2001;

Crott, Evi, Desenele copilului tău- Interpretări psihologice, Editura Litera, București, 2010.